

Asia: Asia VN/30930/2022

Luonnos hallituksen esityksestä: kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) voimaansaattaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) voimaansaattamiseksi. Finnwatch kannattaa kestävyysraportointivelvoitteiden kansallista laajennusta koskemaan myös osuuskuntia sekä velvollisuutta asettaa kestävyysraportti ja kestävyysvarmennuskertomus silmillä luettavassa muodossa raportointivelvollisen yrityksen verkkosivustolle. Pidämme perusteltuina myös raportointivelvoitteiden laiminlyönnistä, väärin tai harhaanjohtavien tietojen raportoinnista ja kestävyysvarmennuskertomuksen laatimista koskevien velvoitteiden rikkomisesta luonnoksessa esitetyjä seuraamuksia.

Pidämme kuitenkin erittäin ongelmallisena HE-luonnoksessa esitettyä arvoketjun määritelmää (kirjanpitolain 7. luku, 2 §), joka on mielestämme edelleen liian suppea. Esitetty määritelmä päättyy tuotteiden asiakkaille toimittamiseen, eli se jättää arvoketjun määritelmän ulkopuolelle hyödykkeiden ja palveluiden käytön ja hävittämisen. Näin ollen se on ristiriidassa muun muassa EFRAgin raportointistandardeissa ja International Sustainability Standards Boardin (ISSB) kestävyysraportointistandardiluonnoksessa käytetyn arvoketjun määritelmän* kanssa, ja on siten omiaan synnyttämään myös oikeudellista epävarmuutta. Myös esimerkiksi aiemmin tänä vuonna hyväksytyssä akkuasetuksessa arvoketju ymmärretään siten, että se kattaa tuotteiden koko elinkaaren**.

Loppukäytön rajaaminen arvoketjun määritelmän ulkopuolelle aiheuttaisi vähintäänkin tulkintakysymyksiä koskien yritysten velvollisuutta raportoida esimerkiksi niin sanotuista scope 3 päästöistään, joita ovat muun muassa juurikin tuotteiden loppukäytöstä aiheutuvat päästöt. Toimialasta riippuen loppukäytöstä aiheutuvat päästöt voivat muodostaa merkittävän osan yrityksen päästöistä; näin on esimerkiksi fossiilisia polttoaineita tuottavien yritysten kohdalla. Myös EFRAgin raportointistandardien mukaan yritysten tulee raportoida scope 3 päästöistään***. Näiltä osin

EFRAGin raportointistandardit pohjautuvat pitkälti yleisesti jo nyt käytössä olevaan GHG-protokollan Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standardiin****.

Ylipäätään jää epäselväksi, miksi toimitusketju ja arvoketju on tarpeen määritellä kansallisessa laissa, kun se tullaan suurella todennäköisyydellä määrittelemään eurooppalaisissa raportointistandardeissa, joita on valmisteltu IFRS/ISSB:n standardin laatimistyön kanssa koordinoiden.

HE-luonnoksessa tuodaan lisäksi esiin, että arvoketju (ja toimitusketju) saatettaisiin määritellä uudelleen yritysvastuudirektiivissä (CSDDD), joka on parhaillaan Euroopan parlamentin käsiteltävänä. Mikäli näin tapahtuisi, saattaisi se vaikuttaa Suomen lainsäädännössä kestävyysraportointia koskevista säännöksistä käytettäviin vastaaviin määritelmiin. Yritysvastuudirektiivin käsittelyn yhteydessä asianmukaisen huolellisuuden ulottuvuus ja siihen läheisesti liittyvä arvoketjun määritelmä ovat osoittautuneet yhdeksi poliittisesti vaikeimmista kysymyksistä. Tästä syystä on valitettavasti mahdollista, että kansainvälisistä yritysvastuustandardeista poiketen lopullinen CSDD-direktiivi ei tule kattamaan yritysten koko arvoketjua, jolloin se ei välttämättä myöskään tule sisältämään arvoketjun määritelmää. Tällainen lopputulos ei kuitenkaan poistaisi sitä tosiasiaa, että kestävyysraportointidirektiivi kattaa yritysten koko arvoketjun. Finnwatch ehdottaakin ensisijaisesti arvoketjun ja toimitusketjun määritelmien poistamista lopullisesta HE:stä. Jos määritelmät halutaan säilyttää, olisi johdonmukaista perustaa ne kansainvälisiin raportointistandardeihin. Tällöin myös HE-luonnoksen toimitusketjun määritelmässä käytetty sana 'yritys' tulisi korvata raportointistandardeissa käytettyä englanninkielistä sanaa 'entity' paremmin vastaavalla käännöksellä, kuten esimerkiksi 'yhteisö'.

Kestävyysraportissa tulee HE-luonnoksen mukaan esittää kestävyysseikkoja koskevat tavoitteet, mukaanlukien "absoluuttiset tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ainakin vuosien 2030 ja 2050 osalta, jollei komission asetuksella toisin säädetä" (laki kirjanpitolain muuttamisesta, 5 §). Finnwatch esittää tämän muuttamista sen selkeyttämiseksi ja korostamiseksi, että päästövähennykset on tehtävä mainittuihin vuosiin mennessä ja että mainitut tavoitevuodet ovat vähimmäisvaatimus. Muotoilu voisi siis olla esimerkiksi: absoluuttiset tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ainakin vuosiin 2030 ja 2050 mennessä, jollei komission asetuksella säädetä tätä useammista välitavoitteista.

Finnwatch katsoo myös, että kestävyysraportointivelvoitteiden viranomaisvalvonnan tulisi olla läpinäkyvää, eli esimerkiksi Finanssivalvonnan antamat oikaisukehotukset tulisi julkaista kootusti Finanssivalvonnan verkkosivustolla. Myös epäilyistä väärin tai harhaanjohtavien kestävyystietojen raportoinnista tulisi voida ilmoittaa valvoville viranomaisille luottamuksellisesti. Kiinnitämme myös huomioita Finanssivalvonnan aiemmassa lausunnossa***** ilmaistuun huoleen siitä, ettei listaamattomien suuryritysten kestävyysraportoinnin valvontaan olla nimeämässä mitään viranomaistahoa. Tällainen tilanne olisi ongelmallinen ottaen huomioon, että listaamattomilla suurilla yrityksillä voi olla hyvinkin merkittäviä vaikutuksia kestävyysseikkoihin, ja siksi on tärkeää, että myös niiden raportoinnin luotettavuus on viranomaisvalvonnan piirissä. Esimerkiksi päivittäistavarakaupan alalla Kesko on pörssi-yhtiö, mutta S-ryhmä ei. Molemmat kuitenkin toimivat

samoissa maissa ja niiden toimintaan liittyy samanlaisia riskejä ja vaikutuksia. On vaikea perustella, miksi viranomaisvalvontaa kohdistettaisiin niistä vain toisen kestävyysraportointiin.

Lisäksi Finnwatch katsoo, että yritysten tasapuolisen kohtelun kannalta olisi perusteltua, että kaikkien suuryritysten tulisi raportoida kestävyysseikoista jo 1.1.2024 alkavan tilikauden osalta. Myös listatuille pk-yrityksille sallittu erivapaus laatia toimintakertomus ilman kestävyysraporttia ennen 1.1.2028 alkavia tilikausia pitäisi mielestämme poistaa. Sijoittajat ja rahoittajat kiinnittävät alati enenevästi huomioita kestävyysseikkoihin, jolloin on suomalaisten pk-yritysten edun mukaista, että ne ovat etujoukoissa tuottamassa sijoittajien ja rahoittajien tarvitsemaa vertailukelpoista tietoa kestävyysseikoista.

* “A value chain encompasses the activities, resources and relationships an entity uses and relies on to create its products or services from conception to delivery, consumption and end- of-life.” Ks. <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FsiteAssets%2F06%2520Draft%2520ESRS%25201%2520General%2520requirements%2520November%25202022.pdf>, s.26 ja <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/general-sustainability-related-disclosures/exposure-draft-ifrs-s1-general-requirements-for-disclosure-of-sustainability-related-financial-information.pdf>, s. 41

** <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5469-2023-INIT/en/pdf>, ks. esim. resitaali 10a

<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FsiteAssets%2F08%2520Draft%2520ESRS%2520E1%2520Climate%2520Change%2520November%25202022.pdf>, Disclosure Requirement E1-6 – Gross Scopes 1, 2, 3 and Total GHG emissions, s. 41

**** <https://ghgprotocol.org/corporate-value-chain-scope-3-standard>

***** <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=0c7ff216-83fe-47d8-acb4-5a21d22c3bca>

Kultalahti Anu
Finnwatch ry